

Під срібні переливи бандури

Сценарій літературно-мистецького вечора

Ведуча I. З давніх-давен український народ вписує у скарбницю людства свою мову, свою музику, звичаї, культуру. З далеких сутінків віків до найбільших реліквій українського народу належить кобза, а в пізніших віках її наступниця – бандура. Віртуозна гра на цих інструментах було і залишається завжди одухотвореною, зігрітою великою любов'ю, а її художня сила – просто вражає. Якщо заглянути в далеке минуле, то можна простежити, що історія кобзарства на Україні переживала різні етапи свого розвитку: наростання, розквіт і занепад.

Ведуча II: Походження української кобзи-бандури сягає кінця XV-початку XVI ст., і чимало дослідників пов'язують його з культурою інших етносів. Назва «кобза» поширена у татар, турків, угорців, румун, чехів, хорватів, а «бандура» – у арабів, монголів, киргизів, грузинів, французів, англійців, іспанців, італійців та ін. Одна з перших згадок про українську кобзу відноситься до другої половини XVI ст. Проте етап найбільшого розвитку кобзарського мистецтва припадає на XVII-XVIII ст. – час розквіту Запорізької Січі. Репертуар козаків-бандуристів складали історичні пісні та думи, жартівлива, танцювальна музика. Авторами дум та пісень були козаки. Потім вони імпровізували на бандурі враження і спогади про свої бойові походи.

Ведуча I:

Гей, на татарських полях,
На козацьких шляхах,
То не вовки-сіроманці
Квилять-проквиллють,
Не орли-чорноскрильці клекочуть,
І попід небесами літають.
То ж сидить на могилі
Козак старесенький,
Я к голубонько сивесенький,
На кобзу грає-виграває, Голосно співає.
(«Дума», муз. М. Дремлюги)

Ведуча II. Кобза і бандура користувалися великою пошаною і любов'ю в українському козацькому війську. Існує легенда про появу бандури серед козаків. Самою Волею України, яка з'явилася до козаків у вигляді дівчини-красуні, козацтву була дана бандура для втілення радості і горя. Про поширення кобзи та бандури серед козаків свідчать історичні джерела – зразки українського малярства XVIII-XIX ст. (малюнки Києво-Печерської

Лаври, гравюри Т.Калинського, картини С. Стоббуненка, Ю. Коссака, Т. Їжакевича), а також пам'ятки народної творчості – історичні пісні та думи. (*«Дума про козацькі могили», сл. і муз. А. Кос-Анатольського*).

Ведуча І. Минуле здається... Козацтво снується, Гетьман на чолі з булавою, Полки, отамани, Списи, ятагани Лудить, стогне степ під вагою. Сумні і веселі Змінюються тони У пальцях натхненних Бояна. Базару і Крутів в них стогони чути, Й недавні пригадують рани. (*«Зібралися всі бурлаки», муз. В. Заремби*), (*«Дума про Нечая», обробка Д. Січинського*)

Ведуча ІІ. З кінця ХІХ ст. діячі української культури усвідомили значення бандури в суспільному житті нації, що прагнула до свого утвердження. Саме цей період позначений, з одного боку, посиленням переслідувань кобзарів, а з другого – значним зацікавленням творчістю народних співців, записом їх репертуару. Велика заслуга в цьому П. Куліша, Л. Жемчужникова, О. Сластіона, О. Русова, М. Лисенка, П. Мартиновича та ін. Тут не можливо не згадати Т.Г. Шевченка. Яке значення мала кобза для Шевченка видно хоч би з того, що великий поет, випускаючи у світ свої твори назвав збірку «Кобзарем». А П. Куліш українську літературу назвав «кобзою», звернувшись до неї з такими словами:

Ведуча І.

«Кобзо, ти наша відрада єдина,
Поки прокинеться сонна країна,
Поки діждеться своєї весни,
– Ти нам по хатах убогих дзвони!
Стиха дзвони.... Давні пригоди ти нам спом'яни.
Хай братнє серце до серця озветься,
Як на бандурі струна до струни».

Ведуча ІІ.

Гарно твоя кобза грає,
Любий мій козаче,
Вона голосно співає,
Голосно і плаче.
І сопілкою голосить,
Бурею лютує,
І чогось у Бога просить,
І чогось сумує.
(*Укр. народна пісня: «Бандуристе, орле сизий», сл. Т. Шевченка*)

Ведуча І.

Я піду по Україні,
Кобзо, подруго, з тобою,

Щоб розважить співом, грою
Тих, що плачуть в самотині.
Я піду по Україні
В степ широкий, ліс та луки,
Щоб у кобзу вилить муки,
Щоб поплакати на руїні!
(«Взяв би я бандуру», Антон Муха)

Ведуча II.

Заплакали струни, так сумно й пожуру
Під дотиком віщим Бояна.
Дзвенять і голосять, жаль-смуток разносять –
Ця пісня ще й досі не грана.
(«Плач Ярославни», сл. Т. Шевченка, муз. Ф. Кучеренка)

Ведуча I. Україна славиться багатючим національним духовним надбанням. І, звичайно ж, однією з великих чеснот, яку беремо в дорогу життя є – народна пісня виконана на кобзі чи бандурі. Її багатство і краса відомі в усьому світі. Це є наш віковичний імпульс, який насичений своєю романтикою, Живі струни бандури прорвалися через кордони, показавши світові велич нашого національного мистецтва.

(Звучать різноманітні за жанрами варіанти українських народних пісень в інструментальній та вокально-інструментальній формах). (Укр. нар. пісня «Баламуте»).

Ведуча II.

Лиш не ламай бандурі срібні руки,
Лиш не ламай бандурі срібних рук,
Нехай цвітуть, немов лілеї, звуки,
Лілеєю цвіте хай кожен звук.
(«Чи я в лузі не калина була», укр. нар. пісня. «Ой де ти, ідеш», укр. нар. пісня. «Пливе човен», сл. С. Баштана)

Ведуча I.

Ой за гаєм, гаєм,
Гаєм зелененьким,
Там орала дівчинонька
Воликом чорненьким.
Орала, орала,
Та й стала гукати,
Запросила козаченька,
На бандурі грати.
(Укр. нар. пісня «Хата моя рубленая»)

Ведуча II. Сучасна бандура... На ній грають музику будь-яких стилів і напрямів – класику, сучасну, народну. За останні роки рівень виконавства на

бандурі значно зріс. Бандура визначена нині як сольний інструмент: на численних міжнародних фестивалях і конкурсах майстерність наших виконавців була відзначена відомими музикантами світу. Сьогоднішня бандура за своїми акустичними можливостями значно досконаліша від попередніх зразків. І в наш час кобзарство – це унікальне мистецтво. Вільно й розлого подає сильний і могутній голос.

Ведуча I.

Затремтіли струни у душі моїй...
Ніжна, ніжна пісня задзвеніла в ній...
Що ж до їх торкнулось?
Чи проміння дня,
Чи журба, чи радість, чи любов моя?
(«Фантазії дощу», муз. О. Герасименко)

Ведуча II.

Минули століття – вже інша доба.
Та пісня козацька і далі луна.
Її новочасні співають мистці
І славна бандура у них у руці.
І пам'ять народна повік не забуде
Давніших співців і нових імена –
Любов і подяку нестимуть їм люди,
На рідній землі і в чужих сторонах.
(«Рута-м'ята», муз. М. Новицького, сл. М. Ткача, «Заспівай, вівчарю», муз. І. Бочкая, сл. П. Смирного)

Ведуча I.

В осінній день святкової зажури,
Яка так гостро душу пройняла,
Заграй мені, мій смутку, на бандурі,
Її жіночим голосом заплач...
(«Де ти, пташино», Муз. Ю. Лапюка, сл. Р. Лубківського)

Ведуча II.

Ой по горах, по долинах,
По широких Україна,
Ой там козак походжає,
На бандурі виграє.
(«Ой під горою», укр. нар. пісня)

Ведуча I: Хай через вінця хміль з душі проллється
В осінню днину радісну й сумну...
Дістань з грудей бандури срібне серце –
І я своїм до нього пригорнусь...

(«Мати наша», муз. Ю. Ланюка, сл. Б. Олійника).

Ведуча II. Срібні переливи бандури разносяться над Україною. Тихо, проникливо дзвенить струна і чари мелодії торкаються десь аж у глибині душі... Про що нам повідали струни, Веселку даруючи знов: Що життя – це пісня, Що життя – це праця, Що життя – це одвічна любов.